

SPIS TREŚCI

Tom 1

1. Rys historyczny rozwoju kardiologii pediatricznej w Polsce – <i>Krystyna Kubicka, Janusz H. Skalski</i>	1
Polscy pionierzy badań serca (od średniowiecza do 1939 r.) – <i>Janusz H. Skalski</i>	1
Wczoraj i dziś w kardiologii dziecięcej – <i>Krystyna Kubicka</i>	9
2. Epidemiologia wrodzonych wad serca – <i>Maria Popczyńska-Markowa</i>	20
Częstość występowania wrodzonych wad serca	21
Analiza typów wrodzonych wad serca	22
3. Rozwój układu krążenia prawidłowy i patologiczny – <i>Arnold C. G. Wenink</i>	27
Wstęp	27
Rozwój pierwotnego serca	28
Tkanki serca	29
Jamy serca	32
Zatoka żylna i przedsionek	33
Kanał przedsionkowo-komorowy	35
Napływowy i odpływowy segment komory	37
Droga odpływu	40
Worek aortalny i tętnice łuków skrzelowych (gardłowych)	42
Zastawki przedsionkowo-komorowe	43
Zastawki pni tętniczych	45
Tkanka przewodząca	46
Krążenie wieńcowe	47
Podsumowanie	48
4. Metabolizm mięśnia sercowego i kardiologia molekularna – <i>Stefania Lidia Chojnowska</i>	53
Oddychanie wewnątrzkomórkowe	53
Wytwarzanie energii w mięśniu sercowym	54
Choroby mięśnia sercowego spowodowane zaburzeniami metabolicznymi	54
Kardiomiopatie w następstwie spichrzania glikogenu	55
Zespół GSD II	56
Zespół GSD IV (choroba Andersona)	57

Choroby ze spichrzania glikogenu w lizosomach o nieznanym podłożu biochemicznym	57
Kardiomiopatia z niedoboru karnityny	57
Wtórny niedobór karnityny	59
Leczenie kardiomiopatii	59
Zaburzenia metabolizmu aminokwasów i kwasów organicznych	60
Mitochondria – ich funkcje	60
Mitochondrialne DNA	61
Skutki kliniczne mutacji mitochondrialnego DNA	62
Mutacje punktowe mitochondrialnego DNA	63
Mutacje jądrowego DNA	65
5. Genetyka i dziedziczenie w patologii układu krążenia u dzieci –	
<i>Tadeusz Mazurczak</i>	67
Wprowadzenie	67
Rodzaje uwarunkowań genetycznych chorób serca	68
Choroby monogenowe	69
Choroby poligenowe (wieloczynnikowe)	72
Aberracje chromosomowe	74
Wrodzone nieprawidłowości strukturalne serca	76
Wrodzone wady serca	77
Izolowane wady rozwojowe	77
Wady serca w chorobach i zespołach genetycznych	78
Kardiomiopatie	85
Zaburzenia przewodzenia	90
Metody badań genetycznych	91
Poradnictwo genetyczne	94
6. Diagnostyka chorób układu krążenia u dzieci	97
Badanie podmiotowe i przedmiotowe, szmery niewinne –	
<i>Maria Popczyńska-Markowa</i>	97
Odębności u noworodków, niemowląt i dzieci w wieku rozwojowym	97
Badanie układu krążenia	99
Badania radiologiczne klatki piersiowej – <i>Andrzej Marciński</i>	115
Prześwietlone zdjęcie rentgenowskie klatki piersiowej	115
Analiza zdjęć rentgenowskich klatki piersiowej	118
Tomografia komputerowa serca i wielkich naczyń	132
Badanie elektrokardiograficzne i holterowskie – <i>Anna Turska-Kmieć</i>	132
Badanie elektrokardiograficzne	132
Badanie holterowskie	152
Badanie echokardiograficzne – <i>Wanda Kawalec</i>	161
Echokardiografia dwuwymiarowa	161
Echokardiografia przezprętykowa	175
Echokardiografia M-mode	176
Echokardiografia dopplerowska	179
Badanie metodą Dopplera z kolorowym znakowaniem przepływu	185
Diagnostyka radioizotopowa	185
Angiokardiografia – <i>Maria Biernatowicz-Góźdź</i>	185
Scyntygrafia mięśnia sercowego i płuc – <i>Dorota Sobielarska</i>	200
Rezonans magnetyczny i tomografia komputerowa – <i>Andrzej Kościeszka</i>	212
Tomografia komputerowa	212
Rezonans magnetyczny	218
Diagnostyczne cewnikowanie serca w kardiologii dziecięcej –	
<i>Grażyna Brzezińska-Rajszys</i>	226

Wstęp	226
Pediatryczna pracownia hemodynamiczna	227
Wskazania do diagnostycznego cewnikowania serca	228
Zakres diagnostycznego cewnikowania serca	232
Dostęp naczyniowy	233
Zasady doboru cewników	234
Badanie hemodynamiczne	235
Badanie anatomiczne	245
7. Wady wrodzone serca	249
Ubytek przegrody międzykomorowej – <i>Krystyna Kubicka</i>	249
Anatomia	249
Zaburzenia hemodynamiczne	251
Objawy kliniczne	252
Badanie radiologiczne	253
Badanie elektrokardiograficzne	254
Badanie echokardiograficzne	254
Angiokardiografia izotopowa	259
Cewnikowanie serca i badanie angiokardiograficzne	259
Przebieg naturalny	260
Leczenie	261
Wyniki leczenia	262
Ubytek przegrody międzyprzedsionkowej – <i>Wanda Kawalec</i>	263
Anatomia	263
Zaburzenia hemodynamiczne	265
Objawy kliniczne	266
Badanie radiologiczne klatki piersiowej	267
Badanie elektrokardiograficzne	268
Badanie echokardiograficzne	268
Angiokardiografia izotopowa	268
Cewnikowanie serca i badanie angiokardiograficzne	272
Leczenie	272
Kanał przedsionkowo-komorowy (ubytok przegrody przedsionkowo-komorowej) – <i>Wanda Kawalec</i>	274
Anatomia	275
Zaburzenia hemodynamiczne	277
Objawy kliniczne	278
Badanie radiologiczne klatki piersiowej	278
Badanie elektrokardiograficzne	279
Badanie echokardiograficzne	279
Cewnikowanie serca i badanie angiokardiograficzne	284
Leczenie	284
Wyniki leczenia	285
Przetrwały przewod tętniczy – <i>Wanda Kawalec</i>	285
Anatomia	286
Zaburzenia hemodynamiczne	286
Objawy kliniczne	287
Badanie radiologiczne klatki piersiowej	289
Badanie elektrokardiograficzne	290
Badanie echokardiograficzne	292
Cewnikowanie serca i badanie angiokardiograficzne	294
Leczenie	294
Okienko aortalno-płucne – <i>Andrzej Sysa</i>	297
Anatomia	297

Zaburzenia hemodynamiczne	299
Objawy kliniczne	299
Badanie radiologiczne klatki piersiowej	300
Badanie elektrokardiograficzne	300
Badanie echokardiograficzne	300
Cewnikowanie serca i badanie angiokardiograficzne	302
Przebieg naturalny	302
Leczenie	302
Wyniki leczenia	303
Zespół hipoplazji lewego serca – <i>Wanda Kawalec</i>	304
Anatomia	304
Zaburzenia hemodynamiczne	305
Objawy kliniczne	306
Badanie radiologiczne klatki piersiowej	307
Badanie elektrokardiograficzne	309
Badanie echokardiograficzne	309
Cewnikowanie serca i badanie angiokardiograficzne	311
Leczenie	311
Zwężenie drogi odpływu lewej komory – <i>Wanda Kawalec</i>	312
Zwężenie zastawki aortalnej	312
Zwężenie podzastawkowe aorty	323
Nadzastawkowe zwężenie aorty	324
Koarktacja aorty – <i>Wanda Kawalec</i>	329
Anatomia	329
Zaburzenia hemodynamiczne	330
Objawy kliniczne	332
Badanie radiologiczne klatki piersiowej	333
Badanie elektrokardiograficzne	333
Badanie echokardiograficzne	333
Cewnikowanie serca i badanie angiokardiograficzne	336
Leczenie	336
Wyniki leczenia	340
Przerwanie ciągłości łuku aorty – <i>Wanda Kawalec</i>	341
Anatomia	341
Zaburzenia hemodynamiczne	341
Objawy kliniczne	342
Badanie radiologiczne klatki piersiowej	342
Badanie elektrokardiograficzne	342
Badanie echokardiograficzne	343
Cewnikowanie serca i badanie angiokardiograficzne	344
Leczenie	346
Wyniki leczenia	346
Zwężenie drogi odpływu prawej komory – <i>Wanda Kawalec</i>	347
Anatomia	347
Zaburzenia hemodynamiczne	348
Objawy kliniczne	349
Badanie radiologiczne klatki piersiowej	350
Badanie elektrokardiograficzne	351
Badanie echokardiograficzne	352
Cewnikowanie serca i badanie angiokardiograficzne	356
Leczenie	358
Tetralogia Fallota – <i>Krzyszyna Kubicka</i>	359
Anatomia	360
Zaburzenia hemodynamiczne	361
Objawy kliniczne	362

Badanie radiologiczne klatki piersiowej	364
Badanie elektrokardiograficzne	364
Badanie echokardiograficzne	368
Cewnikowanie serca i badanie angiokardiograficzne	369
Przebieg naturalny	370
Leczenie	371
Wyniki leczenia chirurgicznego	373
Tetralogia Fallota z brakiem zastawki tętnicy płucnej – <i>Krystyna Kubicka</i>	376
Anatomia	377
Zaburzenia hemodynamiczne	377
Objawy kliniczne	380
Badanie radiologiczne klatki piersiowej	380
Badanie elektrokardiograficzne	380
Badanie echokardiograficzne	380
Cewnikowanie serca i badanie angiokardiograficzne	380
Przebieg naturalny	381
Leczenie	381
Atrezja zastawki tętnicy płucnej z ubytkiem przegrody międzykomorowej – <i>Krystyna Kubicka</i>	382
Anatomia	382
Zaburzenia hemodynamiczne	384
Objawy kliniczne	385
Badanie radiologiczne klatki piersiowej	385
Badanie elektrokardiograficzne	387
Badanie echokardiograficzne	387
Angiografia izotopowa	387
Rezonans magnetyczny	387
Cewnikowanie serca i badanie angiograficzne	390
Przebieg naturalny	392
Leczenie	392
Wyniki leczenia	394
Atrezja zastawki tętnicy płucnej bez ubytku przegrody międzykomorowej – <i>Krystyna Kubicka</i>	394
Anatomia	394
Zaburzenia hemodynamiczne	396
Objawy kliniczne	397
Badanie radiologiczne klatki piersiowej	397
Badanie elektrokardiograficzne	397
Badanie echokardiograficzne	398
Cewnikowanie serca i badanie angiokardiograficzne	400
Leczenie	401
Wyniki leczenia	401
Odejście obydwu tętnic z prawej i lewej komory – <i>Maria Popczyńska-Markowa,</i> <i>Lestaw Szydłowski</i>	402
Odejście obydwu tętnic z prawej komory (DORV)	402
Odejście obydwu tętnic z lewej komory (DOLV)	408
Przełożenie wielkich pni tętniczych – <i>Krystyna Kubicka</i>	409
Anatomia	410
Zaburzenia hemodynamiczne	411
Objawy kliniczne	412
Badanie radiologiczne klatki piersiowej	413
Badanie elektrokardiograficzne	414
Badanie echokardiograficzne	415
Angiokardiografia izotopowa	422
Cewnikowanie serca i badanie angiokardiograficzne	423

Przebieg naturalny	424
Leczenie	424
Wyniki leczenia chirurgicznego	427
Wspólny pień tętniczy – <i>Krystyna Kubicka</i>	429
Anatomia	430
Zaburzenia hemodynamiczne	431
Objawy kliniczne	432
Badanie radiologiczne klatki piersiowej	432
Badanie elektrokardiograficzne	432
Badanie echokardiograficzne	433
Cewnikowanie serca i badanie angiokardiograficzne	435
Leczenie	435
Atrezja zastawki trójdzielnej – <i>Wanda Kawalec</i>	436
Anatomia i zaburzenia hemodynamiczne	436
Objawy kliniczne	438
Badanie radiologiczne klatki piersiowej	439
Badanie elektrokardiograficzne	439
Badanie echokardiograficzne	440
Cewnikowanie serca i badanie angiokardiograficzne	441
Leczenie	444
Wyniki leczenia	445
Anomalia Ebsteina – <i>Krystyna Kubicka</i>	446
Anatomia	447
Zaburzenia hemodynamiczne	448
Objawy kliniczne	448
Badanie radiologiczne klatki piersiowej	449
Badanie elektrokardiograficzne	449
Badanie echokardiograficzne	450
Cewnikowanie serca i badanie angiokardiograficzne	452
Przebieg naturalny	453
Leczenie	454
Wrodzone wady zastawek przedsionkowo-komorowych – <i>Janina Aleszewicz-Baranowska, Maciej Chojnicki, Jan Erciński</i>	455
Wrodzone wady zastawki dwudzielnej	455
Wady zastawki trójdzielnej	469
Anomalie żył płucnych – <i>Aldona Siwińska</i>	475
Częściowe nieprawidłowe ujście żył płucnych	475
Izolowane zwężenie żył płucnych	481
Atrezja żył płucnych	483
Żylaki żył płucnych	484
Kolaterale żylnie w płucach	484
Całkowity nieprawidłowy płucny spływ żylny – <i>Wanda Kawalec</i>	485
Anatomia	485
Zaburzenia hemodynamiczne	486
Objawy kliniczne	488
Badanie radiologiczne klatki piersiowej	489
Badanie elektrokardiograficzne	489
Badanie echokardiograficzne	489
Cewnikowanie serca i badanie angiokardiograficzne	495
Leczenie	497
Serce trójprzedsionkowe – <i>Maria Żyła-Frycz, Jacek Białkowski</i>	498
Serce trójprzedsionkowe lewostronne	498
Serce trójprzedsionkowe prawostronne	504
Malpozycje serca i zespoły heterotaksji u dzieci – <i>Zbigniew Kordon, Andrzej Rudziński</i>	506

Wstęp	506
Położenie narządów wewnętrznych i przedsionków serca	507
Malpozycja serca z prawidłowym położeniem narządów wewnętrznych (<i>situs solitus</i>)	510
Dekstrokardia z prawidłowym położeniem komór (<i>D-loop</i>)	510
Dekstrokardia z odwróconym położeniem komór (<i>L-loop</i>)	511
Malpozycja serca z odwrotnym położeniem narządów wewnętrznych (<i>situs inversus</i>)	511
Postępowanie diagnostyczne i leczenie w malpozycji serca z prawidłowym i z odwrotnym położeniem narządów wewnętrznych	512
Malpozycja serca z nieokreślonym położeniem narządów wewnętrznych (<i>situs ambiguus</i>)	514
Zespoły heterotaksji	514
Ektopia serca	521
Bliznięta syjamskie	522
Inwersja komór i skorygowane przełożenie wielkich tętnic – <i>Andrzej Rudziński, Zbigniew Kordon</i>	525
Inwersja komór serca	525
Skorygowane przełożenie wielkich pni tętniczych	526
Pojedyncza komora – <i>Andrzej Sysa</i>	534
Wstęp	534
Występowanie	535
Anatomia	535
Zaburzenia hemodynamiczne	542
Objawy kliniczne	543
Badanie radiologiczne klatki piersiowej	543
Badanie elektrokardiograficzne	544
Badanie echokardiograficzne	544
Cewnikowanie serca i badanie angiokardiograficzne	547
Przebieg naturalny	548
Leczenie	549
Wyniki leczenia	551
Wrodzone anomalie tętnic wieńcowych – <i>Jadwiga Anna Moll</i>	552
Wstęp	552
Anatomia	553
Anomalie odejścia tętnic wieńcowych w wadach wrodzonych serca	554
Nieprawidłowe odejście lewej tętnicy wieńcowej od tętnicy płucnej	559
Inne anomalie odejścia tętnic wieńcowych od tętnicy płucnej	564
Inne wrodzone anomalie tętnic wieńcowych	564
Przetoki wieńcowe	564
Mostki mięśniowe	566
Wrodzony tętniak zatoki Valsalvy	567
Przetoki tętniczo-żyłne – <i>Robert Sabiniewicz, Jan Ereciński</i>	569
Przetoki systemowe	569
Przetoki płucne	574
Anomalie żył systemowych – <i>Janusz H. Skalski</i>	578
Wstęp	578
Anatomia i embriologia	579
Anomalie spływu do przedsionka prawego	582
Anomalie spływu do przedsionka lewego	582
Anomalie zatoki wieńcowej	584
Anomalie żył pępkowych i przewodu żylnego	585
Anomalie podprzeponowego układu żył systemowych	585